

Nr 5.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 5 §§ förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin, m. m.

I en till riksdagen den 13 januari 1950 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 28, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 5 §§ förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin,

dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till upplysnings- och undervisningsverksamhet rörande biodling* anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

Ifrågavarande författningsförslag lyder sålunda.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 1 och 5 §§ förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

Härigenom förordnas, att 1 och 5 §§ förordningen den 15 mars 1946 om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Denna förordning — — — och nosemasjuka.

På framställning av länsstyrelse eller av lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök må Kungl. Maj:t besluta, att förordningen helt eller delvis skall lända till efterrättelse jämväl i fråga om annan smittsam sjukdom hos bin än i första stycket nämnts.

5 §.

Har tillsyningsman — — — sjukdomens art.

Finner tillsyningsman — — — nödiga åtgärder.

Föreskrift om bisamhälles förintande må icke meddelas utan att medgivande därtill inhämtats från lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Sådant medgivande erfordras dock ej, där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande eller då fråga är om bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, och den skada, som uppkommer genom förintandet, är ringa.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950.

Den 19 september 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbrukshögskolan och statens växtskyddsanstalt att gemensamt verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av undervisningen samt forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område.

Till fullföljd av uppdraget utsågo högskolestyrelsen och växtskyddsanstaltens styrelse två utredningsmän var. Högskolestyrelsen utsåg föreståndaren för husdjursförsöksanstalten, professorn Nils Olsson och professorn i systematisk botanik och ärftlighetslära vid högskolan Göte Turesson samt växtskyddsanstaltens styrelse föreståndaren för anstaltens zoologiska avdelning, fil. lic. Olof Ahlberg och sekreteraren i lantbruksakademien professorn Robert Torsell. Sedan utredningsarbetet påbörjats, tillkallade styrelserna gemensamt ytterligare en utredningsman, nämligen ordföranden i Sveriges biodlares riksförbund, folkskolläraren Harry Petrén i Nol. Utredningsmännen antogo benämningen 1945 års biodlingsutredning.

Utredningen avgav den 1 maj 1948 till styrelserna betänkande med förslag angående ordnandet av undervisningen samt forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område. Högskolestyrelsen har därefter med skrivelse den 19 maj 1949 till Kungl. Maj:t överlämnat utredningens förslag samt yttranden i ärendet från lantbrukshögskolans lärarråd ävensom lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks försökskollegium. Vidare har växtskyddsanstaltens styrelse, som icke till alla delar kunnat ansluta sig till vad högskolestyrelsen anfört, avgivit särskilt yttrande, som inkommit till jordbruksdepartementet den 2 juni 1949.

Sveriges biodlares riksförbund har därefter i skrivelse den 28 november 1949 gjort framställning om anvisande av medel för utbildning av tillsyningsmän för bekämpande av bisjukdomar.

Sammanfattning av utredningens och styrelsernas förslag.

Utredningen framlägger förslag beträffande ordnandet av dels undervisnings- och upplysningsverksamheten, dels forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område. I fråga om undervisningen föreslås att en omfattande kursverksamhet skall anordnas. Kurser böra anordnas såväl

för aktiva biodlare som för instruktörer och tillsyningsmän för bekämpande av bisjukdomar. Denna undervisnings- och upplysningsverksamhet bör omhändervhas av Sveriges biodlares riksförbund. Kostnaderna för densamma beräknas till omkring 70 000 kronor per år. Därav böra omkring 32 000 kronor bestridas av allmänna medel, huvudsakligen i form av bidrag till förbundet. Återstoden av kostnaderna bör bäras av förbundet och dess underavdelningar.

Utredningen betonar vidare önskvärdheten av att undervisningen i biodling vid lantbruksundervisningsanstalterna skall få en mera framträdande plats än vad hittills varit fallet. Vid varje sådan anstalt bör finnas en bigård. Vidare böra teoretiskt-praktiska kurser i biodling anordnas vid lantbrukshögskolan samt i Alnarp för att göra blivande lärare förtrogna med biodling.

I nu angivna delar ha såväl styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök som styrelsen för statens växtskyddsanstalt helt biträtt utredningens förslag.

Beträffande ordnandet av forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område framlägger utredningen två alternativ, betecknade alternativ I och alternativ II. Enligt *alternativ I* bör forsknings- och försöksverksamheten beträffande allmän biodling bedrivas vid husdjursförsöksanstalten i Ultuna. Den där redan påbörjade försöksverksamheten på detta område skulle alltså fortsättas och utvidgas. Den verksamhet avseende binas sjukdomar m. m., som för närvarande bedrives vid växtskyddsanstalten, bör fortfarande vara ansluten till denna anstalt. Forskningen rörande binas utnyttjande för kulturväxternas pollinering föreslås ansluten till forskningen i lantbrukszoologi vid institutionen för växtsjukdomslära vid lantbrukshögskolan. Enligt *alternativ II* bör hela ifrågavarande forsknings- och försöksverksamhet utgöra en organisatorisk enhet, anknuten till någon försöksinstitution på lantbrukets område. Verksamheten bör sammanhållas administrativt inom en institution och under gemensam ledning. Även i lokalt avseende bör verksamheten så långt möjligt hållas samlad. Som förläggningsplats för verksamheten förordas husdjursförsöksanstalten i Ultuna.

Av de sakkunniga förordade herrar Olsson och Turesson alternativ I samt herrar Ahlberg och Torssell alternativ II. Herr Petrén anser organisationsfrågan kunna lösas tillfredsställande enligt båda alternativen men föredrager alternativ II, när detta innebär en centralisering av verksamheten och giver de bästa möjligheterna att uppehålla kontakten med den praktiska biodlingen.

I organisationsfrågan har lantbrukshögskolans styrelse anslutit sig till ett av högskolans lärarråd framlagt förslag. Enligt detta bör verksamheten organiseras i överensstämmelse med utredningens alternativ II med den avvikelser att forskningen rörande binas verksamhet som pollenöverförare bör anknytas till högskolans institution för växtsjukdomslära. Växtskyddsanstaltens styrelse anser, att sistnämnda forskningsgren bör anknytas icke till institutionen för växtsjukdomslära utan till högskolans institution för växt-

odlingslära, men delar i övrigt högskolestyrelsens uppfattning i organisationsfrågan.

Rörande de närmare detaljerna i förslagen torde utskottet få hänvisa till den redogörelse härför, som lämnats å s. 5—22 i propositionen.

Framställningen från Sveriges biodlares riksförbund.

I sin skrivelse den 28 november 1949 framhåller förbundet, att dess verksamhet för utbildning av nya och fortbildning av äldre tillsyningsmän för bekämpande av smittsamma bisjukdomar varit i det närmaste nedlagd från och med år 1946, främst på grund av att medel saknats. Sedan utbildningen upphörde, ha emellertid tillkommit omkring 300 nya tillsyningsmän. Dessa uppfylla endast i undantagsfall de uppställda kompetenskraven. Då förordningen om bekämpande av bisjukdomar äger obligatorisk karaktär samt en betydande del av tillsyningsmännens arbete gäller bigårdar, vilkas ägare icke äro anslutna till förbundet, anser förbundet det motiverat att staten och icke en enskild organisation skall bekosta utbildningen av tillsyningsmännen. Förbundet anhåller därför, att för vardera av åren 1950 och 1951 ett anslag å 8 000 kronor skall ställas till förfogande för sådan utbildningsverksamhet.

Departementschefen.

»Vad i betänkandet anföres angående biodlingens betydelse giver enligt min mening klart vid handen att det, framför allt ur jordbrukets och trädgårdsnäringens synpunkt, är av stor vikt att biodlingen bibehålles och vinner ökad utbredning. Det är för detta ändamål angeläget, att allt vidare kretsar på landsbygden skola få förbättrade kunskaper om förutsättningarna för biodlingen och dennas bedrivande. Likaså är det önskvärt att de problem, som sammanhånga med biodlingen och binas medverkan vid växternas pollinering, skola upptagas till behandling i forsknings- och försöksverksamheten i större utsträckning än vad för närvarande är fallet.

Vad undervisnings- och upplysningsverksamheten angår innebär det nu framlagda förslaget i stort sett, att denna skall omhändervhas av Sveriges biodlares riksförbund mot visst statsbidrag. Mot denna ståndpunkt har jag intet att erinra. Förbundet torde med hänsyn till sin anslutning bland biodlarna och till den sakkunskap, som finnes inom förbundet, vara den organisation, som är bäst lämpad för ändamålet. I betraktande av verksamhetens betydelse ur det allmännas synpunkt finner jag det likaså skäligt, att förbundet skall erhålla statsbidrag till densamma. Anmärkas må att detta ståndpunktstagande givetvis ej utesluter att undervisning och upplysning beträffande biodling kan komma att bedrivas även av andra, exempelvis av vissa hushållningssällskap inom ramen för deras allmänna arbete för främjande av jordbruket och dess binäringar.

I utredningen har skisserats ett omfattande program för riksförbundets undervisnings- och upplysningsverksamhet. Detta program upptager, vid sidan av en mera allmän och direkt på de enskilda biodlarna inriktad verksamhet, utbildning av instruktörer och tillsyningsmän för bekämpande av vissa bisjukdomar. Vidare föreslås tillsättande av särskilda länstillsyningsmän för övervakande och samordnande av tillsyningsmännens arbete ävensom inrättande av en rikskonsulentbefattning.

För min del finner jag det dock icke påkallat att statsmakterna skola direkt engagera sig i utformningen av förbundets verksamhet i så hög grad som utredningsmännen synas ha avsett.

Vad som är mest angeläget ur det allmännas synpunkt är enligt min mening den undervisnings- och upplysningsverksamhet, som skall rikta sig direkt till biodlarna, ävensom utbildandet av tillsyningsmän för bekämpande av bisjukdomarna. De nu nämnda verksamhetsgrenarna synas även böra stödjas med statsbidrag. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka, att befattningar som länstillsyningsmän och en tjänst som rikskonsulent skola inrättas med bidrag av allmänna medel.

Det statliga stödet till förstnämnda verksamhetsgrenar synes lämpligen böra lämnas på det sättet att ett visst belopp av allmänna medel får utgå som bidrag till förbundet för dess ifrågavarande verksamhet. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen torde därvid böra äga att som villkor för bidrag meddela föreskrifter angående den omfattning, i vilken förbundet skall bedriva dylik verksamhet, ävensom att kontrollera att villkoren uppfyllts. Att härutöver införa bestämmelser om statligt inflytande över förbundets verksamhet synes icke påkallat.

Bidraget synes lämpligen för nästa budgetår böra bestämmas till 15 000 kronor. Jag förutsätter härvid att det nu utgående statsbidraget å 6 000 kronor till biskötselns främjande skall upphöra att utgå ävensom att med uppbärande av bidraget skall följa skyldighet att anordna kurser för utbildande av tillsyningsmän. Något särskilt anslag av statsmedel till dessa kurser torde alltså icke böra lämnas.

De synpunkter, som utredningen anlagt på undervisningen i biodling vid lantbruksundervisningsanstalterna, synas i och för sig beaktansvärda. Såvitt angår de lägre lantbruksundervisningsanstalterna torde det i första hand få ankomma på lantbruksstyrelsen att verka för det ökade hänsynstagande till undervisningen i biodling, som i praktiken kan finnas möjligt. Likaså torde det få ankomma på styrelserna för lantbrukshögskolan respektive för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut att överväga, huruvida någon kurs i biodling kan inläggas i utbildningen vid högskolan respektive vid institutet.

Vad angår forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område ha meningarna varit delade, när det gällt att taga ställning till frågan, huru detta arbete bör organiseras. För min del ansluter jag mig till den ståndpunkt som kommit till uttryck i utredningens alternativ II, nämligen att

hela forsknings- och försöksverksamheten med bin bör sammanföras administrativt inom en institution under en gemensam föreståndare samt, såvitt möjligt, hållas samlad även i lokalt avseende. Avgörande för detta mitt ställningstagande har varit dels det påtagliga sambandet mellan de olika grenarna av ifrågavarande verksamhet, dels det förhållandet att ett dylikt sammanförande synes giva de största möjligheterna att hålla nere kostnaderna för verksamheten och effektivt utnyttja de tillgängliga resurserna. Den lämpligaste förläggningsplatsen torde, såsom företrädarna för alternativ II uttalat, vara statens husdjursförsök i Ultuna.

Den av mig nu förordade organisationen innebär bland annat, att statens husdjursförsök skola övertaga den befattning med bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos bin, som enligt förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin ankommer på statens växtskyddsanstalt. Sagda förordning torde följaktligen böra ändras. Inom departementet har i anledning härav upprättats ett förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 5 §§ nyssnämnda förordning. Förslaget torde få föreläggas riksdagen till antagande. Härjämte böra vissa ändringar vidtagas i kungörelsen den 15 mars 1946 (nr 82) angående tillämpning av sagda förordning. Sistnämnda fråga torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t.

Den personal, som nu är tillgänglig för forsknings- och försöksverksamheten på ifrågavarande område, är till stor del sysselsatt med det löpande arbetet för bekämpande av bisjukdomarna. En viss förstärkning av densamma synes därför önskvärd. I nuvarande läge anser jag mig visserligen ej böra föreslå åtgärder, vilka innebära någon utvidgning av personalen eller förbättring av dennas löneförmåner. Då redan ett sammanförande av de olika verksamhetsgrenarna torde innebära vissa fördelar, bör detta förhållande dock enligt min mening icke utgöra hinder för att man redan nu genomför den av mig förordade omorganisationen. Jag har även i årets statsverksproposition vid behandlingen av frågan om anslag till statens växtskyddsanstalt samt till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (IX H. T. p. 27 och 41) dels förordat att avlöningsanslaget till statens växtskyddsanstalt för nästa budgetår skall sänkas med belopp, motsvarande avlöningen till en förste assistent i lönegrad Ce 24 och ett tekniskt biträde i lönegrad Ce 8, dels förordat att under avlöningsanslaget till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök medel skola beräknas för inrättande vid statens husdjursförsök av en befattning som förste assistent i Ce 24 och en tjänst som biskötare i lönegrad Ce 9. Det nu utgående arvudet till en med försök rörande biodlingen sysselsatt assistent vid statens husdjursförsök har vidare förutsatts skola bibehållas.

Medelsbehovet för forsknings- och försöksverksamheten med bin vid statens husdjursförsök torde få täckas inom ramen för husdjursförsökens löpande anslag. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag med hänsyn bland annat till den nu förordade överflyttningen tillstyrkt mindre höjningar av husdjursförsökens anslag till övriga expenser och till reseersättningar.»

Utskottet.

Såsom utredningen framhållit är biodlingen av stor betydelse för växtodlingen och representerar såväl direkt som indirekt ett högst avsevärt värde. Utskottet delar därför utredningens uppfattning, att undervisnings- och upplysningsverksamheten liksom även forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område bör intensifieras.

I fråga om den närmare utformningen av undervisnings- och upplysningsverksamheten biträder utskottet vad Kungl. Maj:t i denna del föreslagit. Mot kostnadsberäkningen har utskottet intet att erinra.

Vad angår forsknings- och försöksverksamheten finner utskottet övervägande skäl tala för att denna verksamhet bör sammanföras administrativt inom en institution under en gemensam föreståndare samt, i den mån så är möjligt, hållas lokalt samlad. Utskottet ansluter sig även till förslaget att denna institution skall förläggas till statens husdjursförsök i Ultuna. I vilken utsträckning en dylik anordning kommer att tillåta en sänkning av avlöningsanslaget till statens växtskyddsanstalt vill utskottet närmare utlåta sig över i samband med behandlingen av nämnda anslag.

Det vid propositionen fogade författningsförslaget föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

- 1) antaga Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 5 §§ förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin;
- 2) å riksstaten för budgetåret 1950/51 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till upplysnings- och undervisningsverksamhet rörande biodling* anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

Stockholm den 28 februari 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 7.